ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Στρατηγική, Δίκαιο & Οικονομία

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ & ΘΕΣΜΟΙ

I. **Διδάσκοντες**

Μ. Πολέμης
Δ. Τζουγανάτος
Ν. Γεωργόπουλος

II. Σκοπός του μαθήματος

Στο μάθημα εξετάζονται οι βασικές αρχές που διέπουν τον ανταγωνισμό στις ενεργειακές αγορές, οι στρατηγικές που εφαρμόζονται είτε από τις επιχειρήσεις, και οι θεσμοί που ισχύουν. Με τρόπο διεπιστημονικό, αναδεικνύεται η σημασία της στρατηγικής στην οικονομία και τις επιχειρήσεις. Εξετάζονται το δίκαιο και τα οικονομικά της μετάβασης από τα μονοπωλιακή στην ανταγωνιστική διάρθρωση της αγορών ενέργειας με έμφαση στις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου με βάση το ισχύον ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η προστασία και προώθηση του ανταγωνισμού στις αγορές ενέργειας οράται όχι μόνο ως οικονομικό αγαθό, αλλά κυρίως ως σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη της οικονομικής ολοκλήρωσης και της αποτελεσματικότητας των αγορών. Η μεγέθυνση των επιχειρήσεων μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών, για να ανταποκριθούν στον αυξανόμενο ανταγωνισμό και να εκμεταλλευτούν οικονομίες κλίμακας, καθιστά τις διοικητικές αποφάσεις πολύπλοκες και επιβάλλει τη χάραξη κατάλληλης και ορθολογικής στρατηγικής. Εξετάζονται τα βασικά μοντέλα απελευθέρωσης και οι βασικοί άξονες της πολιτικής ανταγωνισμού. Τέλος, το μάθημα προσφέρει στους φοιτητές την ευκαιρία να αξιοποιήσουν τη στρατηγική στην ανάλυση πολυσύνθετων επιχειρηματικών προβλημάτων. Στρατηγική και στρατηγικό μάνατζμεντ ενσωματώνουν όλες τις πλευρές ενός οργανισμού και επομένως αποσκοπούν στην αξιοποίηση της γνώσης και των ικανοτήτων που αποκτήθηκαν σε άλλα μαθήματα του προγράμματος.

III. Θεματικές Ενότητες

Εβδομάδα 1η: Περί ανταγωνισμού και ρύθμισης στις ενεργειακές αγορές

Εισαγωγή- βασικές έννοιες / Ρυθμιστική πολιτική / Βασικές έννοιες / Ρυθμιστική πολιτική στην πράξη / Ρυθμιστική σύλληψη (regulatory capture) / «Κοινωνική ρύθμιση» / Ρυθμιστικές αρχές στην Ελλάδα / Πολιτική Ανταγωνισμού / Στόχος / Δίκαιο ανταγωνισμού στην Ελλάδα / Χαρακτηριστικά και μεθοδολογία / Στόχοι ρυθμιστικής πολιτικής (ΡΠ) & πολιτικής ανταγωνισμού (ΠΑ) Διαφορές ΡΠ& ΠΑ / Μελέτη Περίπτωσης (Εξαγορά ΒΡ από ΕΛΠΕ Α.Ε.

Εβδομάδα 2η: Θεωρητικά υποδείγματα ολιγοπωλιακού ανταγωνισμού

Υποδείγματα προσδιορισμού ποσότητας / Υπόδειγμα Cournot/ Ισορροπία κατά Cournot-Nash / Εμπειρικά στοιχεία της συμπεριφοράς Cournot-Nash / Υπόδειγμα Stackelberg/ Υποδείγματα προσδιορισμού τιμής / Υπόδειγμα Bertrand / Υπόδειγμα ηγέτιδας / κυρίαρχης επιχείρησης / Εμπειρικά στοιχεία από το υπόδειγμα ηγέτιδας / κυρίαρχης επιχείρησης / Συμπεράσματα / Μελέτες περιπτώσεων σε αγορές ενέργειας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εβδομάδα 3η:Ένταση του επιπέδου ανταγωνισμού στις ενεργειακές αγορές

Έννοια της συγκέντρωσης / Στατιστικά μέτρα της συγκέντρωσης (CR-4, HHI) / Ορισμός Σχετικών Αγορών / Σχετική αγορά προϊόντων / Σχετική γεωγραφική αγορά / Μεθοδολογία – Υποκατάσταση Ζήτησης και Προσφοράς / Βασικοί Παράγοντες – Προβλήματα – Περιορισμοί /Σχετικές αγορές – Ευρωπαϊκή διάσταση – διάσταση στις ΗΠΑ / Εκτίμηση Σημαντικής Οικονομικής Ισχύος (SMP) / Παραδοσιακή προσέγγιση – έμμεση εκτίμηση SMP/ Οικονομετρικές τεχνικές για άμεση εκτίμηση SMP / Κανονιστική παρέμβαση (sector inquiry) της ΕΕ για μέτρηση του επιπέδου ανταγωνισμού στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στις χώρες της ΕΕ / Μελέτες περιπτώσεων σε αγορές ενέργειας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εβδομάδα 4η: Το Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού

Οι κύριοι θεσμοί και το αντικείμενο προστασίας του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού (βασικές θεωρίες/ιστορική εξέλιξη), Πολιτική ανταγωνισμού και Ρύθμιση, Ενωσιακό και ελληνικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, Όργανα εφαρμογής των κανόνων ελεύθερου ανταγωνισμού.

Εβδομάδα 5η: Έλεγχος της επιχειρηματικής συμπεριφοράς (Ι)- Απαγόρευση των αντι-ανταγωνιστικών συμπράξεων

Βασικές έννοιες/Επιχείρηση/ Σύμπραξη (συμφωνία-εναρμονισμένη πρακτική-αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων), Συμπράξεις με αντικείμενο/ συμπράξεις με αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, Περιορισμός του ανταγωνισμού: οριοθέτηση της σχετικής αγοράς/αισθητός περιορισμός/ συμπράξεις deminimis, Κατηγορίες συμπράξεων: οριζόντιες/κάθετες - Ειδικότερα: διακρίσεις μεταξύ inter-και intra brand competition/η ιδιαίτερη μεταχείριση των κάθετων περιορισμών και οι σύγχρονες τάσεις.

Εβδομάδα 6-8η: Έλεγχος της επιχειρηματικής συμπεριφοράς (ΙΙ) – Έλεγχος δομής της αγοράς - Απαγόρευση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης – Έλεγχος Συγκεντρώσεων

Ατομική-συλλογική δεσπόζουσα θέση, είδη καταχρηστικής συμπεριφοράς (τιμολογιακής και μη)/ Η νέα προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έλεγχος συγκεντρώσεων επιχειρήσεων (Ενωσιακό και ελληνικό δίκαιο). Σημασία των δεσμεύσεων στο δίκαιο ελέγχου των συγκεντρώσεων.

Εβδομάδα 9η: Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ

Εισαγωγικές Έννοιες για το Στρατηγικό Μάνατζμεντ και περί του Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος

Εβδομάδα 10η: Ανάλυση Εξωτερικού & Εσωτερικού Περιβάλλοντος Επιχειρήσεων
Ανάπτυξη της δυνατότητας ανάλυσης πολυσύνθετων πολύ-λειτουργικών προβλημάτων, κατανόηση της διαδικασίας του στρατηγικού μάνατζμεντ και της διαδικασίας λήψης στρατηγικών αποφάσεων.

Εβδομάδα 11η: Διαμόρφωση Στρατηγικής - Επίπεδα Στρατηγικής -Υλοποίηση Στρατηγικής
Η ανάπτυξη ικανοτήτων που σχετίζονται με τη διαμόρφωση, υλοποίηση και αξιολόγηση αποτελεσματικών στρατηγικών για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς.

IV. Βιβλιογραφία

Για το δίκαιο και τους θεσμούς του Ελεύθερου Ανταγωνισμού

Δ.Ν. Τζουγανάτου (επιμ.), Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, 2013

Whish/Bailey, CompetitionLaw, 7η έκδ. 2012 (ενωσιακό δίκαιο και δίκαιο Η.Β.)

Faull/Nikpay, The EU Law of Competition, 3ηέκδ. 2014

Jones/Sufrin, EU Competition Law: Text, Cases & Materials, 4ηέκδ. 2010

Hovenkamp, The Antitrust Enterprise, 2005, (δίκαιο ΗΠΑ)

Hovenkamp, Federal Antitrust Policy, 4ηέκδ. 2011,

Elhauge (επιμ.), Research handbook on the Economics of Antitrust Law, 2012

Lyons (επιμ.), European Competition Policy, 2009

Vives, Competition Policy in the EU, 2009

Για μορφές αγοράς και ένταση επιπέδου ανταγωνισμού

Μικροοικονομική θεωρία Τόμος Β: Μορφές Αγοράς, Αρχές Ρύθμισης και Ανταγωνισμού, Παλαιολόγος Ιωάννης και Πολέμης Μιχάλης, Εκδόσεις: Αθ. Σταμούλη, 2016. (Κεφ. 1,2,3, 4, 9 και 10)

Αειφόρος Ανάπτυξη, Περιβάλλον και Ενέργεια, Σωτήριος Καρκαλάκος, Μιχάλης Πολέμης, 2015 (Αυτοέκδοση, Κεφ. 11,12,13,14,15).

Luis Cabral «Βιομηχανική Οργάνωση (Επιμέλεια: Ελένη Λουρή), Εκδόσεις Κριτική, 2003.

Don E. Waldman & Elizabeth J. Jensen (Επιμέλεια: Ι. Χασσίδ – Ειρ. Φαφαλιού) «Βιομηχανική Οργάνωση – Θεωρία και Πράξη», Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ 2012.

Ενέργεια: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια Ν.Ε. Φαραντούρης. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012.

Ενέργεια: Δίκτυα και Υποδομές, Επιμέλεια Ν.Ε. Φαραντούρης. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2014.